

RESMİ
DİLDE
BİLİMDEN
“KOPUŞ”
KRİTERLERİ

EğitimİŞ

RESMİ DİLDE BİLİMDEN “KOPUŞ” KRİTERLERİ

Bilimin gelişmesi, ülke içinde yapılan bilimsel çalışmaların yanı sıra dünyada gerçekleştirilen bilimsel çalışma ve gelişmelerin takip edilmesiyle mümkündür. Bunun için uluslararası yayınların ve çalışmaların takibi için yabancı dilin gerekliliği yadsınamamaktadır.

Dil yeterliliği ve gerekliliği ile ilgili tüm bu kabullerin yanında bilimin ülke içinde resmi dilden kopuk, ağırlıklı olarak yabancı dilde yapılmasına yönelik belirlenen yayın kriterleri önemli bir tartışmaya kapı aralamaktadır. Resmi dilde yapılan bilimsel yayınların aksine yabancı dilde yapılan yayınların daha yüksek puanlar getirmesi, yabancı dilde yayın yapmanın zorunlu olması gibi şartların varlığı hem söz konusu kriterlerin gerçekleştirilme süresini uzatmakta hem de resmi dilde bilimin yok olmasına neden olmaktadır.

2023 yılının ağustos ayında Üniversitelerarası Kurul Başkanlığı tarafından açıklanan ve 2024 yılının mart ayında geçerli olacağı bildirilen yeni doçentlik kriterleri ile doktora sonrası yapılacak yayınların puan getirileri bölümlere göre ayrı ayrı belirlenmiş ve hepsinin ortak noktasının yabancı dilde yayın yapılması halinde gerekli puanın toplanmasının daha kolay olması şeklinde olmuştur.

Resmi dilde bilimsel yayın yapma şartını yerine getirme isteğini ikinci plana atan kriter hemen her bölümde yer alan uluslararası makale yayınlama zorunluluğunun ve bu tür makalelerin yüksek puanlanmasının söz konusu olmasıdır. Örneğin eğitim bilimlerinde doçentlik için gerekli puanın alınması amacıyla yayımlanacak olan uluslararası makalelerin puanı 30'a kadar çıkarken ulusal makalelerin puanı en fazla 10 puan olmaktadır. Ayrıca uluslararası makale yapmak tercih değil zorunluluk olarak yerini almış ve uluslararası makale yayınlarından (SSCI ve SCIE kapsamındaki Q1, Q2, Q3 ve Q4) en az 30 puan almanın zorunlu olduğu belirtilirken ulusal yayınlar için puan şartı 12 olmuştur. Yine kitap ve kitap bölümlerinde de uluslararası olması (BKCI kapsamında) halinde alınması gereken puan yüksekken ulusal olması halinde daha düşüktür.

Benzer şekilde sosyal, beşeri ve idari bilimler, fen bilimleri ve matematik, mimarlık, planlama ve tasarım, mühendislik ve sağlık bilimleri alanlarında da uluslararası yayınların puanları yüksek belirlenmiş ve uluslararası yayın yaparak belli bir puan toplanması zorunluluğuna yer verilmiştir. Sonuç itibarıyla yapılan yayınların büyük bir bölümünün yabancı dilde olması ve ulusal üç makalenin uluslararası bir makale puanına eşit olması doktor öğretim üyelerini resmi dilde yayın yapmak yerine yabancı dilde yayın yapmaya yönlendirecek ve resmi dilde bilim önemli ölçüde azalacaktır. Kriterlerin olumsuz yansımaları bununla da kalmamakta örneğin makale için getirilen SSCI Q1, Q2, Q3 dergilerde makalenin yayımlanması demek en az iki yıllık bir sürecin gözden çıkarılması demek olduğu için akademisyenlerin üzerine birde zaman maliyetinin yükünü bindirmektedir. Bu dergilerde Türkçe yayın yapmanın

imkansızlığı, akademisyenlerin tam anlamıyla hâkim olmadıkları bir dilde özgün bir yayın yapmalarının beklenmesi tüm enerjilerini buna harcamalarına neden olmaktadır. Söz konusu eleştiriler, yabancı dilde yayın yapılmasına bir karşı duruşu değil resmi dilde yayın yapmanın önemini ortaya koymaktadır. Yapılan her türlü çalışmanın yabancı dilde geniş özet ile bilim dünyasıyla paylaşmak mümkünken ve bu zaten akademisyenlerin tüm yayınlarında yapıyorken yayının tamamıyla yabancı dilde yapılmasının zorunlu tutulması ve kriterler içinde en önemli puanın bu yolla alınacak olması akademisyenlerin amaç sıralamasını değiştirmektedir.

Sonuçta bu kriterlerle doçent olabilmek için yayınların büyük bir bölümünün resmi dilde değil de yabancı bir dilde yapılmasının gerekli olması, bilimsel düşünmeye ve üretmeye nasıl bir katkı sunacaktır sorusunun cevabı merak konusudur. Doçent olabilmek için yabancı dilde yapılan yayınlarda daha yüksek puanlamaların yapılması akademisyenleri resmi dilde bilimsel yayın yapma anlayışından uzaklaştırmakta ve boşa harcanan zaman olarak değerlendirilmektedir. Bu durum her ne kadar bilimsel yayın kalitesinin artacağı görüşünü ortaya koysa da kalitenin artmasının dille değil objektif, bilimsel anlamda liyakate önem veren hakemli dergilerin varlığıyla ilişkili olduğu bilinmelidir. Bu algı ve bakış açısıyla birlikte doçentlik kriterlerinde uluslararası yayınlara yönelik puanlama arttıkça bilimin resmi dilden kopuşu artacak ve Türkçe yayın yok denecek kadar az olacaktır. Bir ülkenin egemenlik ve özgürlük temsilinin başında gelen resmi dilde bilimsel düşünmenin ve üretmenin yok olmaya başladığı görülmeli ve belirlenen kriterlerde bu duruma önemli bir düzenleme getirilmelidir.

Eğitim-İş Araştırma ve Raporlama Uzmanı

Dr. Burcu DOĞAN